

COENEN, Filip (Antwerpen 31 juli 1841 – Antwerpen 25 juli 1892).

Richtte op 17 maart 1867 te Antwerpen mee het Volksverbond op als politiek alternatief van de arbeidersbeweging tegenover de politieke partijen van de burgerij. Oordelend dat deze via het cijnskiesrecht hun eigen wetgevende organen hadden, eiste Coenen, die schoenmaker was, de afschaffing van de Senaat en de oprichting van een eigen Kamer van de arbeiders. Vóór 1867 was hij lid geweest van de **Meetingpartij**, maar hij brak ermee toen hij inzag dat alleen een zelfstandige arbeidersbewe-

ging de ontvoogding van de arbeiders kon verwezenlijken. Tot 1869 bleef Coenen lid van de **Nederduitse Bond**. Hij verliet ook deze organisatie om zijn bewegingsvrijheid te kunnen behouden. In 1871 zou het overigens tot een breuk komen tussen Vlaamse progressisten en de Eerste Internationale, waarvan Coenens Volksverbond de Antwerpse afdeling was geworden. In zijn blad *De Werker* dat vanaf 1868 verscheen als de eerste socialistische krant in Antwerpen, bleef hij, begin jaren 1870 de **Heel-Nederlandse** gedachte trouw.

Politiek evolueerde Coenen in de jaren 1870 kortstondig naar het **anarchisme**, waarbij hij zelfs secretaris werd van de federale raad van de antiautoritaire Internationale. Onder invloed van César de Paepe keerde hij zich daarna naar het staatssocialisme en werd hij medeoprichter van de **Vlaamsche Socialistische Arbeiderspartij** (1877). Coenen was ook aanwezig op het stichtingscongres van de **Belgische Werkliedenpartij** in 1885, maar toen al was zijn rol in de Antwerpse en Belgische socialistische beweging uitgespeeld. Met betrekking tot de Vlaamse ontvoogdingsstrijd oordeelde hij dat deze ondergeschikt was aan de sociale strijd: eens het bestaande sociaal systeem omver was geworpen, zou elke onrechtvaardigheid, ook die tegenover de Vlamingen, komen te vervallen. Daartegenover staat dat hij wel het sociaal karakter van de V.B. verdedigde tegenover de interpretatie als zou de V.B. een louter katholieke beweging zijn. Hij meende dat de intellectuelen via de V.B. tot een sociaal engagement moesten komen.

WERKEN: 'Uit mijne herinneringen', in *De Werker* (6 maart 1892, 13 maart 1892, 20 maart 1892, 7 april 1892 en 1 mei 1892).

LITERATUUR: A. van Laar, *De Geschiedenis der Arbeidersbeweging van Antwerpen en Omliggende 1860-1925*, 1926; – K. van Isacker, *De Internationale te Antwerpen, 1867-1877*, 1964; – D.E. Devreese, *Militanten rond de Eerste Internationale in België 1860-1880*, RUG, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, 1968; – id., *Flaminganten en arbeiders: een verloving? Geen huwelijk*, 1971-1972; – D. de Weerd, *De Belgische socialistische arbeidersbeweging op zoek naar een eigen vorm 1872-1880*, 1972; – W. Debrock, 'De Heel-Nederlanders van de Eerste Internationale', in *Ons Erfdeel*, jg. 22, nr. 1 (januari- februari 1979), p. 31-46.

LUC PEIREN